

На основу члана 93а став 2. тачка 2) и став 4. Закона о енергетици („Службени гласник РС”, бр. 145/14, 95/18 – др. закон, 40/21, 35/23 – др. закон, 62/23 и 94/24) и члана 42. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05 – исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 – УС, 72/12, 7/14 – УС, 44/14 и 30/18 – др. закон),

Влада доноси

УРЕДБУ

о успостављању смерница за балансну електричну енергију

"Службени гласник РС", број 74 од 21. августа 2025.

Предмет

Члан 1.

Овом уредбом ближе се уређују детаљне смернице за балансну електричну енергију, укључујући успостављање заједничких принципа за набавку и обрачун резерви за одржавање фреквенције, резерви за поновно успостављање фреквенције и заменских резерви, као и заједничке методологије за активацију резерви за поновно успостављање фреквенције и заменских резерви и друге смернице за балансну електричну енергију.

Ова уредба се примењује на оператора преносног система (у даљем тексту: ОПС), оператора дистрибутивног система (у даљем тексту: ОДС), оператора затвореног дистрибутивног система (у даљем тексту: ОЗДС), Агенцију за енергетику Републике Србије (у даљем тексту: Агенција), треће стране којима су поверена или додељена овлашћења и друге учеснике на тржишту.

Ова уредба се примењује на стања система у складу са прописом којим се успостављају смернице за рад међусобно повезаних система за пренос електричне енергије.

Значење појединих израза

Члан 2.

Поједини изрази који се користе у овој уредби имају следеће значење:

- 1) *балансирање* су све активности и поступци у свим временским оквирима којима ОПС континуирано обезбеђују одржавање фреквенције система унутар унапред одређеног опсега стабилности, у складу са прописом којим се успостављају смернице за рад међусобно повезаних система за пренос електричне енергије, као и усаглашеност са количинама резерви потребних за захтевани квалитет, у складу са прописом којим се успостављају смернице за рад међусобно повезаних система за пренос електричне енергије;
- 2) *балансна енергија* је електрична енергија коју користи ОПС за спровођење балансирања и коју обезбеђује пружалац услуге балансирања (у даљем тексту: ПУБ);
- 3) *балансно одговорна страна* је учесник на тржишту, или његов изабрани представник, одговоран за своја одступања;
- 4) *балансно тржиште* су сви институционални, комерцијални и оперативни аранжмани којима се успоставља тржишно засновано управљање балансирањем;
- 5) *време деактивације* је период поступног прелаза од испоруке пуне вредности производа до задате вредности или од пуног повлачења до задате вредности;
- 6) *време до пуне активације* је период од тренутка када ОПС, ако је реч о моделу ОПС-ОПС, или ОПС уговарач, ако је реч о моделу ОПС – пружалац услуге балансирања ПУБ, поднесе захтев за активацију до одговарајуће пуне испоруке производа;

- 7) *време испоруке* је период испоруке током којег ПУБ испоручује пуну тражену промену предаје снаге у систем или пуну тражену промену преузимања енергије из система;
- 8) *дељивост услуге балансирања* је могућност да ОПС искористи само део понуда балансне енергије или понуда резервисаног капацитета за балансирање система које понуди ПУБ, било у погледу активације снаге било у погледу трајања;
- 9) *доделена количина* је количина електричне енергије физички предата у систем или преузета из њега и приписана балансно одговорној страни, а служи за обрачун одступања те стране;
- 10) *држава чланица* је држава како је дефинисано у члану 2. став 1. тачка 31) Закона о енергетици;
- 11) *заједничка листа економског првенства* је листа понуда за балансну енергију поређаних по понуђеној цени која служи за активацију тих понуда;
- 12) *прилагођење одступања* је количина електричне енергије која представља балансну енергију примљену од ПУБ и коју је ОПС током одређеног периода обрачуна одступања употребио за балансирање предметних балансно одговорних страна, а служи за обрачун одступања тих страна;
- 13) *модел ОПС-ОПС* је модел за размену услуга балансирања по којем ПУБ пружа услуге балансирања свом прикључном ОПС који затим те услуге пружа ОПС који захтева услугу;
- 14) *модел ОПС-ПУБ* је модел за размену услуга балансирања по којем ПУБ пружа услуге балансирања директно уговорном ОПС, који затим те услуге пружа ОПС који захтева те услуге;
- 15) *начин активације* је начин активације понуда за балансну енергију, а може бити ручни или аутоматски, зависно од тога да ли балансну енергију оператор покреће ручно или се покретање изводи аутоматски као затворена петља;
- 16) *област дефинисања цене одступања* је област за израчунавање цене одступања;
- 17) *област одступања* је област за коју се врши обрачун одступања;
- 18) *обрачун одступања* је механизам финансијског обрачуна којим се балансно одговорним странама наплаћују или плаћају њихова одступања;
- 19) *обрачунски интервал* је временска јединица за обрачун одступања балансно одговорних страна на тржишту електричне енергије;
- 20) *одступање* је количина електричне енергије израчуната за балансно одговорну страну, која представља разлику између додељене количине приписане тој страни и завршне позиције те балансно одговорне стране, укључујући свако прилагођење одступања примењено на ту балансно одговорну страну, унутар одређеног периода за обрачун одступања;
- 21) *ОПС који захтева услугу* је ОПС који захтева испоруку балансне енергије;
- 22) *ОПС уговарач* је ОПС који има уговорне аранжмане за услуге балансирања са ПУБ у другој области планирања размене;
- 23) *оптимизациона функција за активацију* је функција извођења алгоритма којим се оптимизује активација понуда за балансну енергију;
- 24) *оптимизациона функција за набавку капацитета* је функција извођења алгоритма којим се оптимизује набавка резервисаног капацитета за балансирање система за ОПС који размењују тај капацитет;
- 25) *период важења* је период у којем се може активирати понуда балансне енергије коју је пружио ПУБ, у којем се поштују све карактеристике производа и који је одређен временом почетка и временом завршетка;

- 26) *позиција* је пријављена количина електричне енергије балансно одговорне стране која се користи за обрачун њеног одступања;
- 27) *посебни производ* је производ који се разликује од стандардног производа;
- 28) *пренос права на резервисани капацитет за балансирање система* је пренос права на резервисани капацитет за балансирање система са првобитно уговореног ПУБ на другог ПУБ;
- 29) *припремно време* је период од тренутка када ОПС, ако је реч о моделу ОПС-ОПС, или ОПС уговарач, ако је реч о моделу ОПС-ПУБ, поднесе захтев за активацију до почетка периода промене снаге;
- 30) *ПУБ* је учесник на тржишту са јединицама или групама за обезбеђивање резерве који ОПС може пружати услуге балансирања;
- 31) *размена балансне енергије* је активација понуда за балансну енергију за испоруку балансне енергије ОПС који се не налази у области планирања размене у којој је прикључен активирани ПУБ;
- 32) *размена резервисаног капацитета* за балансирање система је пружање резервисаног капацитета за балансирање система ОПС који се не налази у области планирања размене у којој је прикључен активирани ПУБ;
- 33) *размена услуга балансирања* је размена балансне енергије и/или размена резервисаног капацитета за балансирање система;
- 34) *резервисани капацитет за балансирање система* је количина капацитета резерве коју је ПУБ пристао да чува и за коју је пристао да подноси ОПС понуде за одговарајућу количину балансне енергије за време трајања уговора;
- 35) *рок за понуду балансне енергије* је тренутак од ког подношење или ажурирање понуде за балансну енергију за стандардни производ на заједничкој листи економског првенства више није допуштено;
- 36) *рок ОПС за прослеђивање понуда за балансну енергију* је тренутак до ког ОПС може да прослеђује понуде за балансну енергију добијене од ПУБ у оптимизациону функцију за активацију;
- 37) *самостални диспечерски модел* је модел планирања и диспечирања у којем се планови производње и потрошње, као и диспечирање електрана и постројења купаца, одређују од стране заступника за достављање планова рада тих постројења;
- 38) *стандардни производ* је усаглашени производ за балансирање који су договорили сви ОПС у сврху размене услуга балансирања;
- 39) *услуга балансирања* је балансна енергија или резервисани капацитет за балансирање система или обоје;
- 40) *функција обрачуна ОПС-ОПС* је функција обрачунавања у оквиру процеса сарадње између ОПС;
- 41) *функција процеса размене одступања* је функција извођења алгорита који се примењује за извођење процеса размене одступања;
- 42) *цена поравнања за балансно одступања* је цена, која може бити позитивна, једнака нули или негативна, у сваком периоду обрачуна одступања за балансно одступање у било ком смеру.
- Други изрази који се користе у овој уредби имају значење одређено законом којим се уређује област енергетике (у даљем тексту: Закон).

Циљеви и регулаторни аспекти

Члан 3.

Примена ове уредбе има за циљ да се:

- 1) подстакне конкуренција, недискриминација и транспарентност на балансним тржиштима;
- 2) унапреди ефикасност балансирања односно ефикасност балансног тржишта;
- 3) интегрису балансна тржишта и промовише могућност размене услуга балансирања уз истовремено повећавање оперативне сигурности;
- 4) допринесе ефикасном дугорочном раду и развоју електроенергетског преносног система и ефикасном и поузданом функционисању тржишта за дан унапред, унутардневног тржишта и балансног тржишта;
- 5) обезбеди поштена, објективна, транспарентна и тржишно заснована набавка услуга балансирања, отклоне препреке за нове учеснике, подстакне ликвидност балансног тржишта уз спречавање поремећаја на унутрашњем тржишту електричне енергије;
- 6) омогући учешће управљања потрошњом, укључујући постројења који учествују у агрегирању и складиштењу електричне енергије уз обезбеђење равноправних услова конкуренције са осталим ПУБ, као и, када је то потребно, њихово самостално деловање при пружању услуга појединачном постројењу купца;
- 7) олакша учешће обновљивих извора енергије и подстиче остварење циљева за повећање удела производње енергије из обновљивих извора.

Када, примењују ову уредбу, Агенција и оператори система:

- 1) примењују принципе пропорционалности и недискриминације;
- 2) обезбеђују транспарентност;
- 3) примењују принцип оптимизације између највеће укупне ефикасности и најмањих укупних трошкова за све укључене стране;
- 4) обезбеђују да ОПС користи тржишно засноване механизме у највећој могућој мери како би се обезбедила сигурност и стабилност мреже;
- 5) обезбеђују да се не угрози развој терминског тржишта, тржишта за дан унапред и унутардневних тржишта;
- 6) поштују одговорност додељену ОПС у циљу одржавања сигурности система, укључујући захтеве прописане националним законодавством;
- 7) саветују се са ОДС и узимају у обзир могуће утицаје на свој систем;
- 8) узимају у обзир европске стандарде и техничке спецификације.

Одредбе, услови и методологије ОПС

Члан 4.

ОПС је дужан да учествује са другим ОПС у изради одредби, услова и методологија (у даљем тексту ОУМ) које одобрава Регулаторни одбор Енергетске заједнице (у даљем тексту: ЕЦРБ) или Агенција за сарадњу енергетских регулатора (у даљем тексту: АЦЕР) ако су у питању државе чланице или Агенција и друга надлежна регулаторна тела у складу са чланом 5. став 3. ове уредбе и законом којим се уређује енергетика, у роковима утврђеним ОУМ.

Изузетно када се рок не може испунити услед спољних узрока у односу на делокруг ОПС, рокови за израду ОУМ могу бити продужени од свих релевантних регулаторних тела у складу са чланом 5. став 3. ове уредбе и од Агенције у складу са чланом 5. став 4. ове уредбе.

У случају да ОУМ из члана 5. ст. 3. и 4. ове уредбе треба да изради и усагласи више од једног ОПС, ОПС је дужан да сарађује са другим ОПС и да уз помоћ Асоцијације европских оператора преносних система за електричну енергију (у даљем тексту: ЕНТСО-Е) о напретку израде ОУМ обавештава Агенцију, ЕЦРБ у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице и АЦЕР.

Ако ОПС, у роковима прописаним овом уредбом, не достави у складу са чл. 5. и 6. ове уредбе, предлог ОУМ Агенцији, дужан је да достави Агенцији, ЕЦРБ у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице и АЦЕР, нацрте ОУМ са образложењем које садржи разлоге због којих није постигнута усаглашеност.

Органи из става 4. овог члана предузимају активности у циљу доношења захтеваних ОУМ из члана 5. ст. 3. и 4. ове уредбе, захтевајући измене или мењајући предлоге, укључујући и случајеве када предлози нису поднети, и одобравају их.

Одобравање одредаба и услова или методологија ОПС

Члан 5.

ОУМ, које израђују ОПС у сарадњи са другим ОПС у складу са ст. 3. и 4. овог члана одобрава Агенција у сарадњи са другим регулаторним телима, ЕЦРБ, или АЦЕР, а пре одобравања, када је то неопходно, могу да мењају достављене предлоге након саветовања са одговарајућим ОПС, да би се допринело интеграцији тржишта, недискриминацији, ефективној конкурентности и правилном функционисању тржишта.

ОПС је дужан да примењује следеће паневропске ОУМ у складу са Законом:

1) оквире за успостављање европских платформи у складу са смерницама ЕУ за балансну енергију које се односе на:

- (1) размену балансне енергије из мануелне резерве за поновно успостављање фреквенције,
- (2) размену балансне енергије из аутоматске резерве за поновно успостављање фреквенције,
- (3) процес нетовања одступања;

2) измене оквира за успостављање европских платформи из тачке 1) подтач. (1) и (2) овог става;

3) стандардне производе за резервисани капацитет за балансирање система за резерве за поновно успостављање фреквенције и заменске резерве у складу са чланом 25. став 2. ове уредбе;

4) методологију разврставања у сврху активације понуда балансне енергије у складу са чланом 28. став 3. ове уредбе;

5) процене утицаја ограничавања количине понуда балансне енергије које се прослеђују на европску платформу у складу са чланом 28. став 11. ове уредбе;

6) методологију за одређивање цене балансне енергије и преносног капацитета између зона трговања који се користи за размену балансне енергије или спровођење поступка размене одступања у складу са чланом 29. ст. 1. и 3. ове уредбе;

7) усаглашену методологију за поступак расподеле преносног капацитета између зона трговања за размену резервисаног капацитета за балансирање система или за дељење резерви у складу са чланом 37. став 4. ове уредбе;

8) методологију субоптималног поступка расподеле преносног капацитета између зона трговања за размену резервисаног капацитета за балансирање система или за дељење резерви у складу са смерницама ЕУ за балансну енергију;

9) заједничка правила обрачуна између ОПС применљива на планиране размене енергије у складу са чланом 45. ст. 1. и 2. ове уредбе;

- 10) усаглашену спецификацију за обрачун одступања у складу са чланом 47. став 2. ове уредбе;
- 11) оквир за географску област која обухвата све ОПС који примењују процес заменске резерве у складу са прописом којим се успостављају смернице за рад међусобно повезаних система за пренос електричне енергије и у складу са смерницама ЕУ за балансну енергију;
- 12) заједничка правила обрачуна између ОПС на све планиране размене енергије у складу са чланом 45. став 3. ове уредбе за географску област која обухвата све ОПС који размењују енергију у синхроној области континенталне Европе;
- 13) заједничка правила обрачуна између ОПС на све непланиране размене енергије у складу са чланом 46. у синхроној области континенталне Европе.

Предлози регионалних ОУМ које израђује ОПС у сарадњи са другим ОПС из региона, подлежу одобрењу Агенције и других регулаторних тела из региона, а уговорна страна или држава чланица може о њима дати мишљење предметном регулаторном телу:

- 1) о успостављању заједничких усаглашених правила и процеса за размену и набавку резервисаног капацитета за балансирање система у складу са чланом 32. став 1. ове уредбе за географску област која обухвата најмање два ОПС који размењују или заједнички желе да размењују тај капацитет;
- 2) о методологији за прорачун вероватноће расположивог преносног капацитета између зона трговања након времена затварања унутардневног тржишта између зона трговања у складу са чланом 32. став 6. ове уредбе за географску област која обухвата ОПС који размењују резервисани капацитет за балансирање система;
- 3) о изузећу од обавезе да се ПУБ допусти преношење њихових обавеза у погледу пружања резервисаног капацитета за балансирање система у географској области у којој је спроведена набавка тог капацитета, у складу са чланом 33. став 1. ове уредбе;
- 4) о примени модела ОПС-ПУБ у складу са чланом 34. став 1. ове уредбе у географској области која обухвата најмање два ОПС;
- 5) о методологији за прорачун преносног капацитета између зона трговања у временском оквиру балансирања ради размене балансне енергије или спровођења процеса нетовања одступања у складу са чланом 36. став 3. ове уредбе;
- 6) о примени поступка расподеле преносног капацитета између зона трговања за размену резервисаног капацитета за балансирање система или дељење резерви у складу са чланом 37. став 1. ове уредбе у географској области која обухвата најмање два ОПС;
- 7) о принципима за алгоритме за балансирање у складу са чланом 53. став 1. ове уредбе за географску област која обухвата најмање два ОПС који размењују резервисани капацитет за балансирање система.

Агенција одобрава следеће предлоге ОУМ у складу са законом и то:

- 1) изузеће од обавезе објављивања информација о понуђеним ценама и количинама резервисаног капацитета за балансирање система или понудама балансне енергије због сумњи у злоупотребу тржишта у складу са чланом 12. став 4. ове уредбе;
- 2) према потреби, методологију за расподелу трошкова насталих због мера које је предузео ОДС у складу са чланом 15. став 3. ове уредбе;
- 3) услове и одредбе које се односе на балансирање у складу са чланом 18. ове уредбе;
- 4) предлоге за дефинисање и употребу посебних производа за балансну енергију и резервисани капацитет за балансирање система у складу са чланом 26. став 1. ове уредбе;

5) предлоге за ограничење количине у понудама које се прослеђују на европске платформе у складу са чланом 28 . став 10. ове уредбе;

6) изузеће од обавезе одвојене набавке резервисаног капацитета за балансирање система регулацијом навише и регулацијом наниже у складу са чланом 31. став 3. ове уредбе;

7) према потреби, предлоге додатног механизма, који је одвојен од обрачуна одступања, за обрачун трошкова набавке резервисаног капацитета за балансирање система, административних трошкова и других трошкова повезаних са балансирањем, у складу са чланом 39. став 3. ове уредбе;

8) дерогације из ове уредбе у складу са чланом 57. став 2. ове уредбе;

9) трошкове који се односе на обавезе оператора система или који су пренети на трећа лица у складу са чланом 8. став 1. ове уредбе.

Предлози ОУМ садрже предложене рокове за њихову примену и опис њиховог очекиваног утицаја на циљеве из члана 3. ове уредбе, с тим да рокови за примену не могу бити дужи од дванаест месеци од одобрења надлежних регулаторних тела, осим ако сва надлежна регулаторна тела договоре продужење рока или ако су овом уредбом одређени другачији рокови.

Предлози ОУМ који подлежу одобрењу више регулаторних тела у складу са ставом 3. овог члана достављају се ЕЦРБ и АЦЕР, у року од седам дана од дана достављања регулаторним телима, а предлози ОУМ који подлежу одобрењу једног регулаторног тела у складу са ставом 4. овог члана достављају се ЕЦРБ и АЦЕР, по сопственој процени надлежног регулаторног тела, у року од месец дана од дана њиховог достављања, док се обавезно достављају по захтеву ЕЦРБ или АЦЕР, ако ЕЦРБ или АЦЕР сматрају да оне имају прекогранични утицај.

По захтеву Агенције, ЕЦРБ или АЦЕР даје мишљење у року од три месеца од подношења предлога одредби, услова и методологија.

Ако је за одобрење ОУМ, у складу са ставом 3. овог члана или њихових измена у складу са чланом 6. ове уредбе потребна одлука више регулаторних тела, Агенција је дужна да сарађује, размењује мишљења и усаглашено делује са другим надлежним регулаторним телима у циљу постизања договора.

По потреби, Агенција у сарадњи са надлежним регулаторним телима узима у обзир мишљење ЕЦРБ или АЦЕР.

Ако Агенција и друга надлежна регулаторна тела не постигну договор у одређеном року или на њихов заједнички захтев или на захтев ЕЦРБ или на захтев АЦЕР, одлуку о поднетим предлозима ОУМ доноси ЕЦРБ или АЦЕР у року од шест месеци.

Свака страна може, у вези са неизвршавањем обавеза или у вези одлука надлежног оператора система из ове уредбе, да поднесе притужбу Агенцији по којој је Агенција дужна да поступи у року од два месеца од пријема притужбе, који рок се може продужити за још два месеца ако Агенција затражи додатне информације или додатно продужити уз сагласност подносиоца притужбе.

Акт Агенције не искључује право незадовољне странке да заштиту права може остварити вансудским путем или пред надлежним судом.

Измене одредби, услова или методологија ОПС

Члан 6.

Када АЦЕР, ЕЦРБ, сва надлежна регулаторна тела заједно или Агенција захтевају измене и допуне како би одобрили ОУМ достављене у складу са чланом 5. ст. 2–4. ове уредбе, ОПС је дужан да у сарадњи са другим ОПС достави, у року од два месеца након захтева упућеног од

стране ЕЦРБ, АЦЕР или надлежних регулаторних тела или Агенције, предлог измењених ОУМ на одобрење.

Ако Агенција заједно са другим надлежним регулаторним телима не постигне договор о ОУМ у року од два месеца, или на њихов заједнички захтев, или на захтев ЕЦРБ или на захтев АЦЕР, одлуку о измењеним ОУМ доноси ЕЦРБ или АЦЕР у року од шест месеци. Ако ОПС у сарадњи са другим ОПС не достави предлог измењених ОУМ, примењује се поступак из члана 4. ове уредбе.

АЦЕР, ЕЦРБ или регулаторна тела, где су она одговорна за усвајање предлога ОУМ у складу са чланом 5. ст. 2–4. ове уредбе, могу захтевати измене тих одредаба и услова или методологија и одредити рок за подношење ових измена. ОПС у сарадњи са другим ОПС може да предложи измену одредби, услова и методологија регулаторним телима, ЕЦРБ и АЦЕР.

Предлози за измене одредаба и услова или методологија подnose се на јавне консултације у складу са чланом 10. ове уредбе и одобравају у складу са чл. 4. и 5. ове уредбе.

Објава одредби, услова и методологија на интернет страници

Члан 7.

ОПС је дужан да на својој интернет страници објави утврђене одредбе, услове и методологије које су одobreне од стране Агенције, АЦЕР, ЕЦРБ, односно надлежних регулаторних тела или ако такво одобрење није потребно након њиховог доношења, осим ако наведени акти садрже поверљиве информације у складу са чланом 11. ове уредбе.

Накнада трошкова

Члан 8.

Трошкове који се односе на обавезе наметнуте операторима система или на стране на које су пренете обавезе у складу са овом уредбом процењује Агенција.

Трошкови које Агенција процени као разумне, оправдане и сразмерне надокнађују се кроз цену приступа систему или друге одговарајуће механизме, које утврђује Агенција.

На захтев Агенције, оператори система или стране на које су пренете обавезе дужни су да у року од три месеца од подношења захтева обезбеде информације које су неопходне да би се олакшала процена насталих трошкова.

Све трошкове који настану за учеснике на тржишту услед испуњавања услова предвиђених овом уредбом сnose ти учесници на тржишту.

Учешће заинтересованих страна

Члан 9.

Учешће заинтересованих страна у вези балансног тржишта и других аспеката примене ове уредбе организује ЕЦРБ или АЦЕР у уској сарадњи са ЕНТСО-Е, а учествовање обухвата редовне састанке са заинтересованим странама ради идентификовања проблема и предлагања побољшања у вези интеграције балансног тржишта.

Јавне консултације

Члан 10.

ОПС је дужан да заједно са другим ОПС који су одговорни за подношење предлога ОУМ или њихових измена у складу са овом уредбом спроводи јавне консултације најмање месец дана са заинтересованим странама, укључујући релевантна тела сваке државе чланице и уговорне стране, о нацрту ОУМ и других мера за спровођење.

Јавне консултације на предметном регионалном нивоу треба да се спроводе барем за предлоге у складу са чланом 5. став 3. ове уредбе.

Јавне консултације у свакој предметној уговорној страни треба да се спроводе барем за предлоге у складу са чланом 5. став 4. тач. 1)–7) и 9) ове уредбе.

ОПС је дужан да заједно са другим ОПС који су одговорни за предлоге ОУМ размотри ставове заинтересованих страна произашле из јавних консултација спроведених у складу са ст. 1–3. овог члана, пре него што те предлоге поднесу Агенцији на одобрење.

Агенцији, заједно са предлогом, доставља се детаљно образложење које садржи разлоге за уврштавање или неуврштавање ставова произашлих из јавних консултација које се благовремено објављује, пре објаве предлога ОУМ или истовремено са њим.

Обавезе у погледу поверљивости

Члан 11.

Све поверљиве информације примљене, размењене или прослеђене у складу са овом уредбом, представљају пословну тајну.

Обавеза чувања пословне тајне примењује се на сва лица на које се примењују одредбе ове уредбе.

Поверљиве информације које лица из става 2. овог члана добију током обављања својих дужности не смеју да се открију ни једном другом лицу ни телу, осим у случајевима предвиђеним законом или међународним актима.

Агенција или лица која добијају поверљиве информације у складу са овом уредбом, могу да их употребљавају само за обављање својих послова у складу са сврхом због које су прикупљене.

Објављивање информација

Члан 12.

Сви субјекти из члана 1. став 2. ове уредбе, достављају ОПС све релевантне информације ради испуњавања својих обавеза из ст. 3–5. овог члана.

Сви субјекти из члана 1. став 2. ове уредбе, обезбеђују да се информације из ст. 3–5. овог члана објављују благовремено и у облику који неће стварно или потенцијално повећати или нарушити конкурентност ни једног појединца или предузећа.

ОПС је дужан да објави следеће информације чим оне постану доступне:

1) информације о тренутној избалансираности система у својим зонама планирања размене што пре је могуће, а најкасније 30 минута након реалног времена;

2) информације о свим понудама балансне енергије из својих зона планирања размене, према потреби анонимне, најкасније 30 минута након завршетка релевантног тржишног временског интервала, и те информације морају обухватити следеће:

(1) врсту производа;

(2) периоде важења;

(3) понуђене количине;

(4) понуђене цене;

(5) информације о томе да ли је понуда проглашена нерасположивом;

3) информације о томе да ли је понуда балансне енергије претворена из одређеног производа, најкасније 30 минута након истека тржишног временског интервала;

4) информације о томе како су понуде балансне енергије из одређених производа претворене у понуде балансне енергије из стандардних производа, најкасније 30 минута након истека тржишног временског интервала;

5) збирне информације о понудама балансне енергије, најкасније 30 минута након истека одговарајућег тржишног временског интервала, а које треба да обухвате:

(1) укупан обим понуда балансне енергије;

(2) укупан обим понуда балансне енергије по врстама резерви;

(3) укупан обим понуђених и активираних понуда балансне енергије по стандардним и посебним производима;

(4) обим нерасположивих понуда по врстама резерви;

6) информације, по потреби анонимне, о понуђеним количинама и понуђеним ценама набављеног капацитета за балансирање система најкасније један сат након обавештавања понуђача о резултатима набавке;

7) почетне одредбе и услове који се односе на балансирање из члана 18. ове уредбе најкасније један месец пре њихове примене, а све измене одредби и услова одмах након што их одобри Агенција у складу са законом;

8) информације о додели преносног капацитета између зона трговања за размену капацитета за балансирање система или дељење резерви у складу са чланом 37. ове уредбе, најкасније 24 сата након доделе и шест сати пре употребе додељеног капацитета између зона трговања, и то:

(1) датум и време одлуке о додели;

(2) периоде на које је додељен;

(3) додељене количине;

(4) тржишне вредности на којима се заснивао поступак расподеле у складу са смерницама ЕУ за балансну енергију;

9) информације о коришћењу додељеног преносног капацитета између зона трговања за размену резервисаног капацитета за балансирање система или дељење резерви у складу са чланом 37. ове уредбе, најкасније седам дана након коришћења додељеног капацитета између зона трговања и то:

(1) количину додељеног и искоришћеног капацитета између зона трговања по тржишном временском интервалу;

(2) количину ослобођеног преносног капацитета између зона трговања за наредна временска раздобља по тржишном временском интервалу;

(3) процену остварених трошкова и користи применом поступка доделе;

10) одобрене методологије за расподелу преносног капацитета између зона трговања за размену резервисаног капацитета за балансирање система у складу са смерницама ЕУ за балансну енергију, најкасније месец дана пре њихове примене;

11) опис захтева за све креиране алгоритме за балансирање и њихове измене у складу са смерницама ЕУ за балансну енергију и члана 53. ст. 1. и 2. ове уредбе, најкасније месец дана пре њихове примене;

12) заједнички годишњи извештај из члана 54. ове уредбе.

ОПС може ускратити објављивање информација о понуђеним ценама и количинама резервисаног капацитета за балансирање система или понуда балансне енергије, ако је то

оправдано због сумњи у злоупотребу тржишта и ако није штетно за ефикасно функционисање тржишта електричне енергије, у складу са чланом 18. ове уредбе.

ОПС о ускраћеним објавама обавештава Агенцију најмање једанпут годишње.

ОПС је дужан да објави информације из става 3. овог члана, у усклађеном облику који је заједнички договорен или који се примењује најмање преко платформе за транспарентност информација успостављене у складу са прописом ЕУ којим се уређује достава и објава података на тржиштима електричне енергије.

Делегирање и додељивање дужности

Члан 13.

Оператор преносног система може било коју дужност коју врши на основу ове уредбе, делегирати у целини или делимично, једној или више трећих страна у случају да трећа страна може да обавља дужност која је предмет делегирања једнако ефикасно као ОПС, при чему је ОПС који делегира дужност одговоран за обезбеђивање усклађености вршења дужности са обавезама из ове уредбе, укључујући обезбеђивање приступа информацијама неопходним за праћење од стране Агенције.

Трећа страна из става 1. овог члана, пре делегирања, мора да докаже ОПС да је способна да извршава дужности које су предмет делегирања.

Ако се трећој страни делегира у целиности или делимично дужност из ове уредбе, ОПС је дужан да пре делегирања обезбеди да су закључени одговарајући споразуми у складу са обавезама у погледу поверљивости.

ОПС је дужан да, након делегирања свих или дела дужности трећој страни, о томе обавести Агенцију и објави одлуку о делегирању на својој интернет страници.

Улога ОПС

Члан 14.

ОПС је одговоран за набавку услуга балансирања од ПУБ ради обезбеђивања оперативне сигурности.

ОПС је дужан да примењује самостални диспечерски модел за утврђивање планова производње и потрошње.

Сарадња са ОДС

Члан 15.

ОДС, ОПС, ПУБ и балансно одговорне стране су дужни да сарађују у циљу обезбеђивања ефикасног балансирања.

ОДС је дужан да достави прикључном ОПС све информације потребне за обрачун одступања у складу са чланом 18. ове уредбе.

ОПС може са ОДС на који су прикључени ПУБ у оквиру контролне области ОПС разрадити методологију за расподелу трошкова које произилазе из активности ОДС у складу са прописом којим се успостављају смернице за рад међусобно повезаних система за пренос електричне енергије.

Методологијом из става 3. овог члана мора се обезбедити праведна расподела трошкова узимајући у обзир одговорности укључених страна.

ОДС је дужан да обавести ОПС о свим ограничењима одређеним у складу са прописом којим се успостављају смернице за рад повезаних система за пренос електричне енергије, која могу да утичу на захтеве уређене у овој уредби.

Улога ПУБ

Члан 16.

ПУБ је дужан да се квалификује за давање понуда за балансну енергију или понуда резервисаног капацитета за балансирање система које активира или набавља ОПС или, у моделу ОПС-ПУБ, ОПС уговарач.

Успешан завршетак претквалификационог поступка, који је одговорност прикључног ОПС и који се изводи у складу са прописом којим се успостављају смернице за рад међусобно повезаних система за пренос електричне енергије, сматра се предусловом успешног окончања квалификационог процеса за ПУБ у складу са овом уредбом.

Сваки ПУБ је дужан да достави ОПС своје понуде резервисаног капацитета за балансирање система које утичу на најмање једну балансно одговорну страну.

Сваки ПУБ који учествује у набавци резервисаног капацитета за балансирање система подноси и има право да ажурира своје понуде тог капацитета пре времена затварања процеса набавке.

Сваки ПУБ који има уговор о пружању резервисаног балансног капацитета за балансирање система доставља ОПС понуде за балансну енергију које одговарају количини, производима и другим захтевима уређеним у уговору о пружању резервисаног капацитета за балансирање система.

Сваки ПУБ има право да достави ОПС понуде балансне енергије из стандардних или посебних производа за које је прошао претквалификациони процес у складу са прописом којим се успостављају смернице за рад повезаних система за пренос електричне енергије.

Цена понуда балансне енергије или понуда унутар интегрисаног процеса планирања из стандардних и посебних производа из става 5. овог члана не сме бити унапред одређена у уговору о пружању резервисаног капацитета за балансирање система.

ОПС може предложити изузеће од правила из става 6. овог члана у предлогу услова и одредби у погледу организације балансирања у складу са чланом 18. ове уредбе, које се примењује само на посебне производе у складу са чланом 26. став 3. тачка 2) ове уредбе и мора да садржи образложење којим се доказује његова већа економичност.

Понуде балансне енергије достављене у складу са ставом 5. ове уредбе не смеју се дискриминисати у односу на понуде балансне енергије достављене у складу са ставом 6. ове уредбе нити обрнуто.

Јединица или група за обезбеђивање резерве, постројења купца или трећа страна и повезане балансно одговорне стране у складу са чланом 18. став 4. тачка 4) ове уредбе треба да припадају истој области планирања размене за било који производ за балансну енергију или резервисани капацитет за балансирање система.

Улога балансно одговорних страна

Члан 17.

Свака балансно одговорна страна у реалном времену је дужна да одржи избалансираност или да допринесе да електроенергетски систем буде избалансиран, у складу са захтевима дефинисаним у предлозима услова и одредби у погледу организације балансирања у складу са чланом 18. ове уредбе.

Балансно одговорна страна је финансијски одговорна за одступања за која се спроводи обрачун са ОПС.

Балансно одговорна страна може пре времена затварања унутардневног тржишта између зона трговања да мења планове рада потребне за израчунавање своје позиције у складу са чланом 49. ове уредбе.

Балансно одговорна страна, након времена затварања унутардневног тржишта између зона трговања може мењати интерне трансакције у својим плановима рада потребне за израчунавање њене позиције у складу са чланом 49. ове уредбе, према правилима из члана 18. ове уредбе.

Услови и одредбе за балансирање

Члан 18.

ОПС је дужан да за све области планирања размене, састави предлог:

- 1) услова и одредби за ПУБ;
- 2) услова и одредби за балансно одговорне стране.

Условима и одредбама из става 1. овог члана морају да се обухвате и правила за обуставу и поновно покретање тржишних активности и правила за обрачун у случају обуставе тржишних активности, у складу са Уредбом о поремећеном раду и поновном успостављању електроенергетских система („Службени гласник РС”, број 46/25).

При изради предлога услова и одредби и за ПУБ и балансно одговорне стране ОПС је дужан да:

- 1) координира са ОПС и ОДС на које ти услови и одредбе могу утицати;
- 2) поштује оквире за успостављање европских платформи за размену балансне енергије и процес нетовања одступања у складу са чл. 19–22. ове уредбе;
- 3) укључи ОДС и заинтересоване стране у целокупан процес израде предлога узимајући у обзир њихова ставове не доводећи у питање јавну расправу из члана 10. ове уредбе.

Услови и одредбе за ПУБ треба да:

- 1) дефинишу разумне и оправдане захтеве за ПУБ;
- 2) омогуће агрегирње постројења купца, складишта и производна постројења у области планирања размене да би се понудиле услуге балансирања у складу са условима из става 5. тачка 3) овог члана;
- 3) омогуће власницима постројења купца, трећим странама и власницима производним постројењима са конвенционалним или обновљивим изворима енергије као и складиштарима да постану ПУБ;
- 4) захтевају да се свака понуда балансне енергије од ПУБ додели најмање једној балансно одговорној страни како би се омогућио прорачун прилагођења одступања у складу са чланом 44. ове уредбе.

Услови и одредбе за ПУБ садрже:

- 1) правила квалификационог поступка на основу кога се постаје ПУБ у складу са чланом 16. ове уредбе;
- 2) правила, захтеве и рокове за набавку и пренос резервисаног капацитета за балансирање система у складу са чл. 31. и 32. ове уредбе;
- 3) правила и услове за агрегирање постројења купца, складишта и производних постројења у области планирања размене да могу постати ПУБ;
- 4) захтеве за податке и информације који се достављају ОПС и, према потреби, ОДС са прикљученим пружаоцем резерви током претквалификационог поступка и у току рада балансног тржишта;
- 5) правила и услове додељивања сваке понуде балансне енергију коју достави ПУБ једној или више балансно одговорних страна у складу са ставом 4. тачка 4) овог члана;

6) захтеве за податке и информације које је потребно доставити прикључном ОПС и, према потреби, ОДС са прикљученим пружаоцем резерви ради евалуације пружања услуга балансирања у складу са прописом којим се успостављају смернице за рад међусобно повезаних система за пренос електричне енергије;

7) дефиницију локације за сваки стандардни и сваки посебни производ узимајући у обзир став 5. тачка 3) овог члана;

8) правила за одређивање количине балансне енергије за коју се спроводи обрачун са ПУБ у складу са чланом 40. ове уредбе;

9) правила за обрачун ПУБ дефинисана у складу са чл. 40–44. и 51–52. ове уредбе;

10) максимални рок за завршетак обрачуна балансне енергије са ПУБ у складу са чланом 40. ове уредбе за сваки период обрачуна одступања;

11) последице у случају непоштовања услова и одредаба које се примењују на ПУБ.

Услови и одредбе за балансно одговорне стране садрже:

1) дефиницију балансне одговорности за свако место примопредаје, на начин која не сме имати било какве празнине или преклапања у балансној одговорности различитих учесника на тржишту који пружају услуге том месту примопредаје;

2) захтеве које треба испунити да би постао балансно одговорна страна;

3) захтев да све балансно одговорне стране морају бити финансијски одговорне за своја одступања и да се за та одступања врши обрачун са прикључним ОПС;

4) захтеве за податке и информације које се достављају прикључном ОПС ради обрачуна одступања;

5) правила према којима балансно одговорне стране могу мењати своје планове рада пре и након времена затварања трговања енергијом на унутардневном тржишту у складу са чланом 17. ст. 3. и 4. ове уредбе;

6) правила за обрачун балансно одговорних страна дефинисана у складу са чл. 47–50. ове уредбе;

7) максимални рок за завршетак обрачуна одступања са балансно одговорним странама за сваки период обрачуна одступања у складу са чланом 49. ове уредбе;

8) последице у случају непоштовања услова и одредаба које се примењују на балансно одговорне стране;

9) обавезу балансно одговорних страна да ОПС пријаве све промене своје позиције;

10) правила за обрачун одступања у складу са чл. 47–50. ове уредбе;

11) тамо где постоје одредбе о изузимању одступања из обрачуна одступања, када су та одступања повезана са увођењем ограничења промене снаге приликом рампирања ради ублажавања детерминистичких одступања фреквенције у складу са прописом којим се успостављају смернице за рад међусобно повезаних система за пренос електричне енергије.

ОПС може у предлоге из става 1. тач. 1) и 2) овог члана да уврсти следеће елементе:

1) захтев за ПУБ да достављају информације о неискоришћеним производним капацитетима и другим својим ресурсима за балансирање након времена затварања тржишта за дан унапред и након времена затварања унутардневног тржишта између зона трговања;

2) тамо где је оправдано, захтев ПУБ да понуде неискоришћени производни капацитет или друге ресурсе за балансирање путем понуда балансне енергије на балансним тржиштима након времена затварања тржишта за дан унапред, без утицаја на могућност ПУБ да мења своје понуде

за балансну енергију пре времена затварања балансног тржишта због трговања на унутардневном тржишту;

3) тамо где је оправдано, захтев ПУБ да понуде неискоришћени производни капацитет или друге ресурсе за балансирање кроз понуде за балансну енергију на балансним тржиштима након времена затварања унутардневног тржишта између зона трговања;

4) посебне захтеве у вези са позицијом балансно одговорних страна која је достављена након периода тржишта за дан унапред како би се осигурало да је збир њихових интерних и прекограничних тржишних планова рада једнак збиру планова физичке производње и потрошње, узимајући, где је применљиво, у обзир компензацију губитака електричне енергије;

5) изузеће од обавезе објављивања информација о понуђеним ценама балансне енергије или понуда резервисаног капацитета за балансирање система због сумњи у злоупотребу тржишта у складу са чланом 12. став 4. ове уредбе;

6) изузеће за посебне производе дефинисане у члану 26. став 3. тачка 2) ове уредбе, да се унапред одреди цена понуда балансне енергије у уговору о резервисаном капацитету за балансирање система у складу са чланом 16. ст. 7. и 8. ове уредбе;

7) захтев за примену система двоструких цена за сва одступања на основу услова уређених у складу са смерницама ЕУ за балансну енергију и методологије за примену система двоструких цена у складу са наведеним смерницама.

ОПС је дужан да прати да ли све стране испуњавају захтеве уређене у условима и одредбама за балансирање унутар своје области планирања размене.

Европска платформа за размену балансне енергије из заменских резерви

Члан 19.

ОПС ако спроводи процес обезбеђивања заменске резерве у складу са прописом којим се успостављају смернице за рад међусобно повезаних система за пренос електричне енергије и повезан је са најмање једним суседним ОПС који спроводи тај процес, дужан је да користи европску платформу за размену балансне енергије из заменских резерви, у складу са смерницама ЕУ за балансну енергију са циљем да:

- 1) достави све понуде балансне енергије из свих стандардних производа за заменске резерве;
- 2) размењује све понуде балансне енергије из свих стандардних производа за заменске резерве, осим нерасположивих понуда у складу са чланом 28. став 15. ове уредбе;
- 3) настоји да задовољи све своје потребе за енергијом балансирања из заменских резерви.

Европска платформа за размену балансне енергије из резерви за поновно успостављање фреквенције са ручном активацијом

Члан 20.

ОПС је дужан да уведе и пусти у рад европску платформу за размену балансне енергије из резерви за поновно успостављање фреквенције са ручном активацијом, у складу са смерница ЕУ за балансну енергију, те да путем ње:

- 1) достави све понуде балансне енергије из свих стандардних производа за резерве за поновно успостављање фреквенције са ручном активацијом;
- 2) размењују све понуде балансне енергије из свих стандардних производа за резерве за поновно успостављање фреквенције са ручном активацијом, осим нерасположивих понуда у складу са чланом 28. став 15. ове уредбе;

3) настоји да задовољи све своје потребе за балансном енергијом из резерви за поновно успостављање фреквенције са ручном активацијом.

Европска платформа за размену балансне енергије из резерви за поновно успостављање фреквенције са аутоматском активацијом

Члан 21.

ОПС који спроводи процес поновног успостављања фреквенције са аутоматском активацијом у складу са прописом којим се успостављају смернице за рад међусобно повезаних система за пренос електричне енергије дужан је да користи европску платформу за размену балансне енергије из резерви за поновно успостављање фреквенције са аутоматском активацијом, у складу са смерницама ЕУ за балансну енергију, и да путем ње:

- 1) достави све понуде балансне енергије из свих стандардних производа за резерве за поновно успостављање фреквенције са аутоматском активацијом;
- 2) размењује све понуде балансне енергије из свих стандардних производа за резерве за поновно успостављање фреквенције са аутоматском активацијом, осим нерасположивих понуда у складу са чланом 28. став 15. ове уредбе;
- 3) настоји да задовољи све своје потребе за енергијом балансирања из резерви за поновно успостављање фреквенције са аутоматском активацијом.

Европска платформа за процес нетовања одступања

Члан 22.

ОПС који спроводи процес поновног успостављања номиналне фреквенције у складу са прописом којим се успостављају смернице за рад међусобно повезаних система за пренос електричне енергије дужан је да користи европску платформу за извођење процеса нетовања одступања која је установљена у складу са смерницама ЕУ за балансну енергију.

Расподела трошкова између ОПС у различитим државама чланицама и уговорним странама

Члан 23.

ОПС доставља Агенцији годишњи извештај у којем су образложени трошкови управљања европским платформама у складу са смерницама ЕУ за балансну енергију.

Трошкови из става 1. овог члана деле се на:

- 1) заједничке трошкове који произилазе из координисаних активности свих ОПС који учествују на појединим платформама;
- 2) регионалне трошкове који произилазе из активности неколико, али не свих, ОПС који учествују на појединим платформама;
- 3) националне трошкове који произилазе из активности ОПС који учествују на појединим платформама.

Заједничке трошкове из става 2. тачка 1) овог члана деле ОПС који учествују на европским платформама, а износ који је потребно платити израчунава се у складу са расподелом трошкова дефинисаном у смерницама ЕУ за балансну енергију.

Да би се узеле у обзир промене заједничких трошкова или промене у погледу ОПС који учествују на платформама, прорачун заједничких трошкова редовно се прилагођава.

ОПС и други ОПС у одређеном региону заједно договарају предлог расподеле регионалних трошкова у складу са ставом 2. тачка 2) овог члана, који затим појединачно одобравају Агенција и друга надлежна регулаторна тела.

Принципи расподеле трошкова примењују се на трошкове успостављања, мењања и управљања европским платформама након одобрења предлога одговарајућих имплементационих оквира у складу са смерницама ЕУ за балансну енергију.

У случају да се кроз имплементационе оквире предложи да постојећи пројекти прерасту у европску платформу, сви ОПС који учествују у постојећим пројектима могу предложити да се удео трошкова који су настали пре одобрења предлога имплементационих оквира, а директно су повезани са развојем и увођењем тог пројекта и оцењени као разумни, оправдани и сразмерни, сматра делом заједничких трошкова у складу са ставом 2. тачка 1) овог члана.

Рок за достављање понуде за балансну енергију

Члан 24.

ОПС је дужан да са другим ОПС усклади рок за достављање понуде за балансну енергију за стандардне услуге са роком за достављање тих понуде на нивоу Европске уније, најмање за сваки од следећих процеса:

- 1) заменске резерве;
- 2) резерве за поновно успостављање фреквенције са ручном активацијом;
- 3) резерве за поновно успостављање фреквенције са аутоматском активацијом.

Рок за достављање понуде за балансну енергију:

- 1) треба да буде што ближи реалном времену;
- 2) не сме бити пре времена затварања унутардневног тржишта између зона трговања;
- 3) треба да обезбеди довољно времена за неопходне процесе балансирања.

Након истека рока за достављање понуде за балансну енергију ПУБ неће бити дозвољено достављање или ажурирање понуде за балансну енергију.

Након истека рока за достављање понуде за балансну енергију, ПУБ без непотребног одлагања пријављују прикључном ОПС све нерасположиве количине из понуда за балансну енергију у складу са прописом којим се успостављају смернице за рад међусобно повезаних система за пренос електричне енергије, а ако је ПУБ прикључен на дистрибутивни систем и ако то захтева ОДС, он без непотребног одлагања обавештава и ОДС о свим нерасположивим количинама из понуде за балансну енергију.

Захтеви за стандардне производе

Члан 25.

Стандардни производи за балансну енергију примењују се у оквиру имплементације европских платформи у складу са чл. 19–21. ове уредбе.

Када ОПС почне да користи одговарајућу европску платформу, употребљава само стандардне производе, и ако је то оправдано, посебне производе балансне енергије ради одржавања избалансираности система у складу са прописом којим се успостављају смернице за рад међусобно повезаних система за пренос електричне енергије.

ОПС је дужан да примењује листу стандардних производа за резервисани капацитет за балансирање система за резерве за поновно успостављање фреквенције и заменске резерве, у складу са смерницама ЕУ за балансну енергију.

Стандардни производи за балансну енергију и резервисани капацитет за балансирање система треба да:

- 1) обезбеде ефикасну стандардизацију, подстичу прекограничну конкуренцију и ликвидности, и спрече неоправдано дељење тржишта;
- 2) олакшају учешће власницима постројења купца, трећим странама и власницима производних постројења са обновљивим изворима енергије као и складиштарима, у својству ПУБ.

Захтеви за посебне производе

Члан 26.

У циљу имплементације европских платформи у складу са чл. 19–21. ове уредбе, ОПС може израдити предлог за дефинисање и употребу посебних производа за балансну енергију и резервисаног капацитета за балансирање система, који обухвата најмање:

- 1) дефиницију посебних производа и периоди у којима ће се они користити;
- 2) доказ да стандардни производи нису довољни да обезбеде оперативну сигурност и ефикасно одржавање избалансираности система или доказ да одређени ресурси за балансирање не могу да учествују на балансном тржишту преко стандардних производа;
- 3) опис предложених мера за минимизацију употребе посебних производа у зависности од економске ефикасности;
- 4) ако је примењиво, правила за претварање понуде за балансну енергију из посебних производа у понуде за балансну енергију из стандардних производа;
- 5) ако је примењиво, информације о поступку претварања понуда за балансну енергију из посебних производа у понуде за балансну енергију из стандардних производа и информације о заједничкој листи економског првенства на којој ће се извршити претварање;
- 6) доказ да посебни производи не узрокују значајну неефикасности и поремећаје на балансном тржишту унутар и изван области планирања размене.

ОПС који употребљава посебне производе, најмање једном у две године преиспитује неопходност употребе посебних производа у складу са ставом 1. овог члана.

Посебни производи се уводе упоредо са увођењем стандардних производа, након употребе посебних производа ОПС алтернативно може:

- 1) претворити понуде за балансну енергију из посебних производа у понуде за балансну енергију из стандардних производа;
- 2) локално активирати понуде за балансну енергију из посебних производа, без њихове размене.

Правила за претварање понуда за балансну енергију из посебних производа у понуде за балансну енергију из стандардних производа у складу са ставом 1. тачка 4) овог члана:

- 1) морају да буду правична, транспарентна и недискриминаторна;
- 2) не смеју стварати препреке при размени услуга балансирања;
- 3) морају осигурати финансијску неутралност ОПС.

Резервни поступци

Члан 27.

ОПС је дужан да обезбеди резервне поступке у случају неуспешно спроведених поступака из ст. 2. и 4. овог члана.

У случају неуспешне набавке услуга балансирања ОПС је дужан да понови поступак набавке.

ОПС је дужан да у најкраћем року да обавести учеснике на тржишту о примени резервних поступака.

У случају неуспешне координисане активације балансне енергије, ОПС може да одступи од активирања заједничке листе економског првенства и о томе што је пре могуће обавести учеснике на тржишту.

Активација понуда за балансну енергију са заједничке листе економског првенства

Члан 28.

Ради одржавања избалансираности система у складу са прописом којим се успостављају смернице за рад међусобно повезаних система за пренос електричне енергије, ОПС је дужан да користи економичне понуде за балансну енергију које су доступне за испоруку у његовој контролној области на основу заједничких листа економског првенства или другог модела који се примењује у складу са чланом 5. став 2. ове уредбе.

ОПС не сме активирати понуде за балансну енергију пре одговарајућег рока за достављање понуде за балансну енергију, осим у угроженом нормалном раду или поремећеном раду када те активације помажу у процесу опоравка тих стања система и осим када служе у друге сврхе осим балансирања у складу са чланом 5. став 2. тачка 4) ове уредбе.

ОПС је дужан да примењује методологију за класификацију намена активације понуда за балансну енергију у складу са смерницама ЕУ за балансну енергију и чланом 5. став 2. тачка 4) ове уредбе.

За сваку понуду за балансну енергију са заједничке листе економског првенства коју активира, ОПС је дужан да одреди сврху активације на основу методологије из члана 5. став 2. тачка 4) ове уредбе, која мора бити пријављена и видљива свим ОПС преко оптимизационе функције за активацију.

Ако активација понуда за балансну енергију одступа од резултата оптимизационе функције за активацију, ОПС је дужан да благовремено објави информације о разлозима настанка таквог одступања.

Захтев оптимизационе функције за активацију да се активира понуда за балансну енергију обавезује ОПС који захтева услугу и прикључног ОПС да прихвате размену балансне енергије као обавезујућу.

ОПС је дужан да обезбеди да се активира понуда за балансну енергију коју изабере оптимизациона функција за активацију.

Балансна енергија обрачунава се у складу са чланом 45. ове уредбе, а између прикључног ОПС и ПУБ у складу са чл. 40–44. ове уредбе.

Активација понуда за балансну енергију заснива се на моделу ОПС-ОПС са заједничком листом економског првенства.

ОПС је дужан да доставља све потребне податке за рад алгоритма за балансирање, у складу са смерницама ЕУ за балансну енергију, оптимизационој функцији за активацију у складу са чланом 30. став 1. ове уредбе.

ОПС је дужан да доставља оптимизационој функцији за активацију све понуде за балансну енергију примљене од ПУБ пре рока ОПС за прослеђивање понуда за балансну енергију, узимајући у обзир захтеве из члана 26. ове уредбе.

ОПС не сме мењати нити ускраћивати понуде за балансну енергију, осим за:

- 1) понуде за балансну енергију из члана 26. ове уредбе;
- 2) понуде за балансну енергију које су неисправне и садрже нереалан обим испоруке;

3) понуде за балансну енергију које нису прослеђене европским платформама у складу са ставом 13. овог члана.

ОПС који примењује самостални диспечерски модел и послује у оквиру зоне планирања размене, где је локално време затварања унутардневног тржишта након рока за достављање понуде за балансну енергију у складу са чланом 24. ове уредбе, може да припреми предлог за ограничење количине у понудама који се шаље на европске платформе у складу са чл. 19–21. ове уредбе.

Понуде које се прослеђују европским платформама увек су најповољније понуде.

Предлог из става 13. овог члана треба да садржи:

1) дефиницију минималне количине која се мора проследити европским платформама, која је једнака или већа од збира захтеваног резервисаног капацитета за балансирање система за контролну област ОПС, у складу са прописом којим се успостављају смернице за рад међусобно повезаних система за пренос електричне енергије и обавеза које произлазе из размене резервисаног капацитета за балансирање система или дељење резерви;

2) правила за ослобађање понуда које нису достављене европским платформама и дефиницију тренутка када ће погођени ПУБ бити обавештени о ослобађању њихових понуда.

ОПС је дужан да изврши анализу утицаја ограничавања количине понуда које се шаљу на европску платформу и функционисање унутардневног тржишта најмање једном у две године, након усвајања предлога из става 13. овог члана од стране Агенције, који треба да садржи:

1) процену ОПС о минималним количинама понуда које се прослеђују европским платформама у складу са ставом 15. тачка 1) овог члана;

2) препоруку ОПС за ограничење понуде за балансну енергију.

На основу анализе ОПС даје предлог Агенцији за преиспитивање минималне количине у понудама за балансну енергију која се прослеђује европским платформама у складу са ставом 15. тачка 1) овог члана.

ОПС који захтева услугу може затражити активацију понуда за балансну енергију са заједничке листе економског првенства до укупне количине балансне енергије, при чему укупна количина балансне енергије коју може активирати ОПС који захтева услугу из понуда за балансну енергију са заједничке листе економског првенства представља збир количина:

1) понуда за балансну енергију коју подноси ОПС који захтева услугу и које нису резултат дељења резерви или размене резервисаног капацитета за балансирање система;

2) понуда за балансну енергију које подносе други ОПС као резултат резервисаног капацитета за балансирање система набављеног у име ОПС који захтева услугу;

3) понуда за балансну енергију које су резултат дељења резерви под условом да други ОПС који учествују у дељењу резерви нису већ затражили активацију тих дељених количина.

У случају да ОПС захтева понуде за балансну енергију преко ограничења из става 18. овог члана, о томе ће бити обавештени сви остали ОПС.

ОПС може понуде за балансну енергију, које су прослеђене оптимизационој функцији за активацију, прогласити нерасположивима за активацију другим ОПС јер су исте ограничене због унутрашњег загушења или ограничења оперативне сигурности унутар области планирања размене прикључног ОПС.

Одређивање цене балансне енергије и преносног капацитета између зона трговања који се употребљава за размену балансне енергије или спровођење поступка нетовање одступања

Члан 29.

ОПС је дужан да примењују методологију из члана 5. став 2. тачка 6) ове уредбе за одређивање цене балансне енергије, као резултат активације понуда за балансну енергију за процес поновног успостављања номиналне фреквенције у складу са прописом којим се успостављају смернице за рад међусобно повезаних система за пренос електричне енергије, као и за процес поновног обезбеђивања резерве у складу са истим прописом.

Усклађена методологија из става 1. овог члана примењује се на балансну енергију из свих стандардних и посебних производа у складу са чланом 26. став 3. тачка 1) ове уредбе, док за посебне производе у складу са чланом 26. став 3. тачка 2) ове уредбе ОПС може да предложи другачију методу одређивања цена у предлогу за посебне производе у складу са чланом 26. ове уредбе.

У случају да ОПС открију недостатке у примени методологије предложене у складу са смерницама ЕУ за балансну енергију, може да затражи измену и уместо исте предложи алтернативну методу одређивања цена и у том случају ОПС у сарадњи са другим ОПС спроводе детаљну анализу која доказује да је алтернативни метод одређивања цена ефикаснији.

Оптимизациона функција за активацију

Члан 30.

ОПС је дужан да примењује оптимизациону функцију за активацију у складу са смерницама ЕУ за балансну енергију, ради оптимизације активације понуда за балансну енергију са различитих заједничких листа економског првенства.

Заједничке листе економског првенства састоје се од понуда за балансну енергију из стандардних производа, које саставља ОПС у сарадњи са другим ОПС, при чему понуде за балансну енергију регулацијом навише и регулацијом наниже морају бити раздвојене на различитим заједничким листама економског првенства.

ОПС је дужан да обезбеди да су достављене понуде за балансну енергију на заједничким листама економског првенства изражене у еврима са означеним тржишним временским интервалом.

У зависности од захтева за стандардне производе за балансну енергију, ОПС и други ОПС могу саставити више заједничких листа економског првенства.

ОПС подносе своје захтеве за активацију понуда за балансну енергију функцији оптимизације активације.

Активирани ПУБ је одговоран за испоруку захтеване количине до краја периода испоруке.

ОПС који спроводи процес поновног успостављања фреквенције и процес поновног обезбеђивања резерве ради балансирања своје контролне области ће настојити да искористи све понуде за балансну енергију са релевантних заједничких листа економског првенства како би избалансирао систем на најефикаснији начин, узимајући притом у обзир оперативну сигурност.

ОПС који не спроводи процес поновног обезбеђивања резерве ради балансирања своје контролне области ће настојити да искористи све понуде за балансну енергију са релевантних заједничких листа економског првенства за резерве за поновно успостављање фреквенције како би избалансирао систем на најефикаснији начин, узимајући притом у обзир оперативну сигурност.

Осим у нормалном раду, ОПС може да одлучи да избалансира систем користећи само понуде за балансну енергију од ПУБ из своје контролне области, ако таква одлука помаже у опоравку стања система, уз обавезу да без одлагања објави образложење такве одлуке.

Правила набавке за резервисани капацитет за балансирање система

Члан 31.

ОПС је дужан да у сарадњи са ОПС из контролног блока редовно, а најмање једанпут годишње, у складу са прописом којим се успостављају смернице за рад међусобно повезаних система за

пренос електричне енергије, преиспита и дефинише захтеве за контролни блок или области планирања размене контролног блока, који се односе на резервисани капацитет за балансирање система.

ОПС спроводи анализу о оптималном обезбеђивању капацитета резерве у циљу минимизирање трошкова везаних са обезбеђивањем тог капацитета, узимајући у обзир следеће могућности:

- 1) набавку резервисаног капацитета за балансирање система унутар контролне области, као и размену капацитета са суседним ОПС, када је примењиво;
- 2) дељење резерви, када је примењиво;
- 3) количину неуговорених понуда за балансну енергију за коју се очекује, узимајући у обзир расположиви капацитет између зона трговања, да ће бити расположива унутар контролне области и на европској платформи.

ОПС који набавља резервисани капацитет за балансирање система, одређује правила набавке тог капацитета у предлогу услова и одредби за ПУБ израђеног у складу са чланом 18. ове уредбе, којима се морају испоштовати следећи принципи:

- 1) метод набавке мора бити тржишно заснован најмање за резерве за поновно успостављање фреквенције и заменске резерве;
- 2) процес набавке спроводи се на краткорочној основи у мери у којој је то могуће и када је то економски оправдано;
- 3) уговорена количина може да се подели на неколико уговорних периода.

Набавка резервисаног капацитета за балансирање система регулацијом навише и регулацијом наниже врши се одвојено, најмање за резерве за поновно успостављање фреквенције и заменске резерве.

ОПС може поднети предлог Агенцији, у складу са законом, којим тражи изузеће од тог захтева, који садржи:

- 1) спецификацију периода током којег би се изузеће примењивало;
- 2) спецификацију количине резервисаног капацитета за балансирање система на коју би се изузеће примењивало;
- 3) анализу утицаја изузећа на учешће ресурса за балансирање у складу са чланом 25. став 4. тачка 2) ове уредбе;
- 4) образложење изузећа којим се доказује да ће се изузећем постићи већа економска ефикасност.

Размена резервисаног капацитета за балансирање система

Члан 32.

ОПС у сарадњи са другим ОПС са којима размењује или планира да размењује резервисани капацитет за балансирање система, саставља предлог за утврђивање заједничких усаглашених правила и процеса за размену и набавку тог капацитета уз поштовање услова из члана 31. ове уредбе.

Осим у случајевима када се примењује модел ОПС-ПУБ, из члана 34. ове уредбе, размена резервисаног капацитета за балансирање система увек се врши према моделу ОПС-ОПС, при чему два или више ОПС утврђују метод заједничке набавке тог капацитета, узимајући у обзир расположиви капацитет између зона трговања и оперативна ограничења дефинисана у складу са прописом којим се успостављају смернице за рад међусобно повезаних система за пренос електричне енергије.

ОПС при размени резервисаног капацитета за балансирање система, прослеђује све понуде резервисаног капацитета за балансирање система из стандардних производа оптимизационој функцији за набавку капацитета, при чему ОПС не сме ни мењати ни ускраћивати понуде резервисаног капацитета за балансирање система и исте мора укључити у процес набавке, осим под условима из члана 26. ове уредбе.

ОПС при размени резервисаног капацитета за балансирање система, дужан је да осигура расположивост преносног капацитета између зона трговања и испуњење захтева у погледу оперативне сигурности у складу са прописом којим се успостављају смернице за рад међусобно повезаних система за пренос електричне енергије, применом:

1) методологије за прорачун вероватноће расположивог преносног капацитета између зона трговања након времена затварања унутардневног тржишта између зона у складу са ставом 6. овог члана или;

2) методологије за доделу преносног капацитета између зона трговања у временском оквиру за балансирање у складу са чл. 37–38. ове уредбе.

У случају да ОПС користи методологију из става 4. тачка 1) овог члана обавештава друге ОПС унутар свог контролног блока о ризику од нерасположивости капацитета резерве у области планирања размене у својој контролној области који може утицати на испуњавање захтева у складу са прописом којим се успостављају смернице за рад међусобно повезаних система за пренос електричне енергије.

ОПС при размени резервисаног капацитета за балансирање система за резерву за поновно успостављање фреквенције и заменску резерву, може да предложи методологију из става 4. тачка 1) овог члана у којој се описују најмање:

1) поступци обавештавања других ОПС унутар контролног блока;

2) поступак процене за одговарајуће периоде за размену резервисаног капацитета за балансирање система;

3) метод процене ризика од нерасположивости преносног капацитета између зона трговања због планираних и непланираних искључења и загушења;

4) метод процене ризика од недовољног капацитета резерве због нерасположивости капацитета између зона трговања;

5) захтеве за резервно решење у случају нерасположивости преносног капацитета између зона трговања или недовољног капацитета резерве;

6) захтеве за накнадно преиспитивање и праћење ризика;

7) правила како би се обезбедио обрачун у складу са чл. 39–52. ове уредбе.

ОПС не сме повећати границу поузданости израчунату у складу са уредбом којом се уређује расподела преносног капацитета и управљање загушењима због размене резервисаног капацитета за балансирање система за резерве за поновно успостављање фреквенције и заменске резерве.

Пренос резервисаног капацитета за балансирање система

Члан 33.

ОПС омогућава ПУБ пренос обавезе пружања резервисаног капацитета за балансирање система у географској области у којој је спроведена набавка тог капацитета, при чему ОПС може затражити изузеће када су уговорни периоди за тај капацитет у складу са чланом 31. став 3. тачка 2) ове уредбе и краћи од седам дана.

Пренос резервисаног капацитета за балансирање система дозвољен је до најмање један сат пре почетка дана испоруке.

Пренос резервисаног капацитета за балансирање система дозвољен је ако су испуњени следећи услови:

- 1) ПУБ који прима обавезу је прошао квалификациони поступак за резервисани капацитет за балансирање система за који се врши пренос;
- 2) не очекује се да ће се преносом угрозити оперативна сигурност;
- 3) преносом се не крше оперативна ограничења у складу са прописом којим се успостављају смернице за рад међусобно повезаних система за пренос електричне енергије.

У случају да пренос резервисаног капацитета за балансирање захтева употребу преносног капацитета између зона трговања, тај пренос се дозвољава ако је:

- 1) преносни капацитет између зона трговања потребан за пренос већ расположив из претходних поступака расподеле у складу са чл. 37–38. ове уредбе;
- 2) преносни капацитет између зона трговања расположив на основу методологије из члана 32. став 4. тачка 1) ове уредбе.

Уколико ОПС не допусти пренос резервисаног капацитета за балансирање система, дужан је да образложи одбијање погођеним ПУБ.

Размена услуга балансирања у моделу ОПС-ПУБ

Члан 34.

Два ОПС или више њих могу, на своју иницијативу или на захтев надлежних регулаторних тела у складу са законом, израдити предлог за примену модела ОПС-ПУБ.

Предлог из става 1. овог члана мора да садржи:

- 1) анализу трошкова и користи израђену у складу са чланом 56. ове уредбе, којом се утврђују позитивни ефекти примене тог модела најмање за области планирања размене укључених ОПС;
- 2) тражени период примене;
- 3) опис методологије којом се обезбеђује довољни преносни капацитет између зона трговања у складу са чланом 32. став 6. ове уредбе.

У случају да се примењује модел ОПС-ПУБ, ОПС и ПУБ који у њему учествују могу се изузети од примене захтева из члана 16. ст. 3, 5. и 6. и члана 28. став 9. ове уредбе, за одговарајуће поступке.

У случају да се примењује модел ОПС-ПУБ, ОПС учесници договарају се о техничким и уговорним захтевима, као и о размени информација за активацију понуда за балансну енергију, при чему ОПС уговарач и ПУБ закључују уговорне аранжмане на основу модела ОПС-ПУБ.

Модел ОПС-ПУБ за размену балансне енергије из резерви за поновно успостављање фреквенције може се применити само у случају да се примењује и модел за размену резервисаног капацитета за балансирање система за резерве за поновно успостављање фреквенције.

Модел ОПС-ПУБ за размену балансне енергије из заменских резерви може се примењивати у случају да се примењује модел за размену резервисаног капацитета за балансирање система за заменске резерве или ако један од два ОПС учесника не спроводи поступак поновног обезбеђивања резерве у оквиру структуре регулације фреквенције и снаге размене у складу са прописом којим се успостављају смернице за рад међусобно повезаних система за пренос електричне енергије.

Све размене резервисаног капацитета за балансирање система морају се заснивати на моделу ОПС-ОПС, при чему се овај захтев не примењује на модел ОПС-ПУБ за заменске резерве, ако један од два ОПС учесника не спроводи поступак поновног обезбеђивања резерве у оквиру структуре регулације фреквенције и снаге размене у складу са прописом којим се успостављају смернице за рад међусобно повезаних система за пренос електричне енергије.

Употреба преносног капацитета између зона трговања

Члан 35.

ОПС је дужан да, након времена затварања унутардневног тржишта између зона трговања, употребљава расположиви капацитет између зона трговања израчунат у складу са чланом 36. ст. 2. и 3. ове уредбе за размену балансне енергије или спровођење процеса нетовања одступања.

ОПС који размењује резервисани капацитет за балансирање система може употребити преносни капацитет између зона трговања за размену балансне енергије када је преносни капацитет између зона трговања:

- 1) расположив у складу са чланом 32. став 6. ове уредбе;
- 2) ослобођен у складу са чланом 37. ст. 9. и 10. ове уредбе;
- 3) додељен у складу са смерницама ЕУ за балансну енергију.

Прорачун преносног капацитета између зона трговања

Члан 36.

Након времена затварања унутардневног тржишта између зона трговања, ОПС је дужан да континуирано ажурира расположивост преносног капацитета између зона трговања за размену балансне енергије или за спровођење процеса нетовања одступања, при чему се преносни капацитет између зона трговања ажурира сваки пут када се искористи део тог капацитета или када се врши поновни прорачун преносног капацитета између зона трговања.

Пре примене методологије прорачуна преносног капацитета између зона трговања у складу са ставом 3. овог члана, ОПС је дужан да искористи преносни капацитет између зона трговања који је преостао након времена затварања унутардневног тржишта између зона трговања.

ОПС у сарадњи са другим ОПС из одређеног региона за прорачун капацитета је дужан да изradi методологију за прорачун преносног капацитета између зона трговања унутар временског оквира за балансирање за размену балансне енергије или за спровођење процеса нетовања одступања.

Методологијом из става 3. овог члана избегавају се поремећаји на тржишту и иста мора бити у складу са методологијом за прорачун преносног капацитета између зона трговања која се примењује за унутардневне временске интервале, утврђеној на основу Уредбе за расподелу преносног капацитета и управљање загушењима.

Општи захтеви за размену резервисаног капацитета за балансирање система или дељење резерви

Члан 37.

ОПС у сарадњи са најмање једним ОПС може на своју иницијативу или на захтев надлежних регулаторних тела изградити предлог за примену једног од следећих поступака:

- 1) субоптималног поступка расподеле у складу са смерницама ЕУ за балансну енергију;
- 2) тржишно заснованог поступка расподеле у складу са смерницама ЕУ за балансну енергију;
- 3) поступка расподеле на основу анализе економске ефикасности у складу са смерницама ЕУ за балансну енергију.

Предлог за примену поступка расподеле мора да садржи:

- 1) границе зоне трговања, тржишне временске оквире, трајање примене и методологију која се примењује;
- 2) ако је реч о поступку расподеле на основу анализе економске ефикасности, количину додељеног преносног капацитета између зона трговања и актуелну анализу економске ефикасности која оправдава ефикасност доделе.

ОПС је дужан да примењују усаглашену методологију за поступак расподеле преносног капацитета између зона трговања за размену резервисаног капацитета за балансирање система или за дељење резерви по временском оквиру у складу са смерницама ЕУ за балансну енергију.

Преносни капацитет између зона трговања који је додељен за размену резервисаног капацитета за балансирање система или дељење резерви, употребљава се искључиво за резерве за поновно успостављање фреквенције са ручном активацијом, резерве за поновно успостављање фреквенције са аутоматском активацијом и заменске резерве.

За управљање резервама за одржавање фреквенције и њихову размену употребљава се граница поузданости израчуната у складу са уредбом којом се уређује расподела преносног капацитета и управљање загушењима, осим на једносмерним интерконективним водовима за које се преносни капацитет између зона трговања за управљање резервама за одржавање фреквенције и њихову размену може доделити и у складу са ставом 1. овог члана.

ОПС може доделити преносни капацитет између зона трговања за размену резервисаног капацитета за балансирање система или дељење резерви само ако је преносни капацитет између зона трговања израчунат у складу са методологијама прорачуна капацитета израђеним у складу са уредбом којом се уређује расподела преносног капацитета и управљање загушењима и уредбом којом се уређује расподела преносног капацитета између зона трговања на дугорочним тржиштима.

ОПС је дужан да укључи преносни капацитет између зона трговања додељен за размену резервисаног капацитета за балансирање система или дељење резерви, као већ додељени преносни капацитет у прорачунима преносног капацитета између зона трговања.

Ако носиоци права на физички пренос употребљавају капацитет између зона трговања за размену резервисаног капацитета за балансирање система, капацитет се сматра номинованим искључиво у сврху размене резервисаног капацитета и изузима се из примене принципа „употреби или продај”.

ОПС који размењује резервисани капацитет за балансирање система или дели резерве, он редовно процењује да ли је капацитет између зона трговања, који је додељен за размену резервисаног капацитета за балансирање система или дељење резерви и даље потребан за ту сврху.

Када се примењује поступак расподеле заснован на анализи економске ефикасности, та процена се врши најмање једном годишње.

У случају да се утврди да капацитет између зона трговања додељен за балансирање система или дељење резерви више није потребан, биће ослобођен у најкраћем року и враћен за следеће временске интервале за расподелу капацитета, при чему такав капацитет између зона трговања више неће бити укључен као већ додељени преносни капацитет између зона трговања у прорачунима преносног капацитета између зона трговања.

У случају да преносни капацитет између зона трговања додељен за размену резервисаног капацитета за балансирање система или дељење резерви није употребљен за повезану размену балансне енергије, мора се ослободити за размену балансне енергије са краћим временима активације или спровођење поступка нетовања одступања.

Употреба преносног капацитета између зона трговања од стране ПУБ

Члан 38.

ПУБ који са ОПС имају уговор о резервисаном капацитету за балансирање система на основу модела ОПС-ПУБ у складу са чланом 34. ове уредбе, имају право да користе преносни капацитет између зона трговања за размену резервисаног капацитета за балансирање система ако су носиоци права на физички пренос.

ПУБ који употребљавају преносни капацитет између зона трговања за размену резервисаног капацитета за балансирање система на основу модела ОПС-ПУБ у складу са чланом 34. ове уредбе, дужни су да пријаве своја права на физички пренос за размену резервисаног капацитета за балансирање система надлежном ОПС.

Права из става 2. овог члана обезбеђују њиховим носиоцима право да пријављују размену балансне енергије надлежном ОПС и због тога буду изузети од примене принципа „употреби или продај”.

Преносни капацитет између зона трговања додељен за размену резервисаног капацитета за балансирање система у складу са ст. 2. и 3. овог члана узима се при прорачунима преносног капацитета између зона трговања као већ додељени капацитет између зона трговања.

Принципи обрачуна

Члан 39.

Поступцима обрачуна:

- 1) утврђују се одговарајући економски сигнали који одражавају стање одступања;
- 2) обезбеђује се да се одступања обрачунавају по цени која одражава вредност енергије у реалном времену;
- 3) подстичу се балансно одговорне стране да одржавају избалансираности или помогну у поновном успостављању баланса система;
- 4) олакшава се усаглашавање механизма за обрачун одступања;
- 5) подстиче се ОПС на испуњавање обавеза у складу са прописом којим се успостављају смернице за рад међусобно повезаних система за пренос електричне енергије;
- 6) избегавају се нарушавајући подстицаји балансно одговорним странама, ПУБ и ОПС;
- 7) подстиче се конкуренција међу учесницима на тржишту;
- 8) подстичу се ПУБ да понуде и пруже услуге балансирања прикључном ОПС;
- 9) обезбеђује се финансијска неутралност ОПС.

Агенција у складу са Законом обезбеђује да ОПС нема економских користи ни губитака на основу финансијског резултата обрачуна у складу са чл. 40–50. ове уредбе, као и да сваки позитивни или негативни финансијски резултат обрачуна у складу са чл. 40–50. ове уредбе пренесе на кориснике мреже у складу са законом.

ОПС може изградити предлог додатног механизма обрачуна, који је одвојен од обрачуна одступања, ради обрачуна трошкова набавке резервисаног капацитета за балансирање система у складу чл. 51. и 52. ове уредбе, административних трошкова и других трошкова повезаних са балансирањем.

Додатни механизам обрачуна из става 3. овог члана, примењује се на балансно одговорне стране, а то би било пожељно постићи увођењем функције одређивања цена у случају недостатка.

У случају да се ОПС одлучи за други механизам, потребно је да то образложи у предлогу који доставља Агенцији на одобрење.

Свако инјектирање у област планирања размене одређеног ОПС или повлачење из те области обрачунава се у складу са чл. 45–50. ове уредбе.

Обрачун балансне енергије

Члан 40.

За потребе поравнања балансне енергије за процес поновног успостављања фреквенције и процес поновног обезбеђивања резерве, ОПС је дужан да успостави поступак за:

- 1) прорачун активираних количина балансне енергије на основу захтеване или измерене активације;
- 2) подношење захтева за поновни прорачун активираних количина балансне енергије.

ОПС обрачунава активiranу количину балансне енергије у складу са поступцима из става 1. тачка 1) најмање за:

- 1) сваки период обрачуна одступања;
- 2) своје области одступања;
- 3) сваки смер, при чему негативни предзнак означава релативно повлачење од стране ПУБ, док позитивни предзнак означава релативно инјектирање од стране ПУБ.

ОПС врши обрачун са ПУБ за активiranу количину балансне енергије обрачунате у складу са ставом 2. овог члана.

Балансна енергија за процес одржавања фреквенције

Члан 41.

ОПС може извршити обрачун и поравнање активираних количина балансне енергије за процес одржавања фреквенције са ПУБ у складу са чланом 40. ст. 1. и 2. ове уредбе.

Цена активираних количина балансне енергије, која може бити позитивна, једнака нули или негативна, за процес одржавања фреквенције одређује се за сваки смер како је прописано у Табели 1.

Табела 1: Плаћање балансне енергије

	Позитивна цена балансне енергије	Негативна цена балансне енергије
Позитивна енергија балансирања	ОПС плаћа ПУБ	ПУБ плаћа ОПС
Негативна енергија балансирања	ПУБ плаћа ОПС	ОПС плаћа ПУБ

Балансна енергија за процес поновног успостављања фреквенције

Члан 42.

ОПС врши обрачун и поравнање активираних количина балансне енергије за процес поновног успостављања номиналне фреквенције са ПУБ у складу са чланом 40. ст. 1. и 2. ове уредбе.

Цена, која може бити позитивна, једнака нули или негативна, активираних количина балансне енергије за процес поновног успостављања фреквенције одређују се за сваки смер у складу са чланом 29. ове уредбе, као и плаћањима у складу са Табелом 1. из члана 41. ове уредбе.

Балансна енергија за процес поновног обезбеђивања заменске резерве

Члан 43.

Прикључни ОПС врши обрачун и поравнање активираних количина балансне енергије за процес поновног обезбеђивања резерве са ПУБ у складу са чланом 40. ст. 1. и 2. ове уредбе.

Цена активираних количина балансне енергије, која може бити позитивна, једнака нули или негативна, за процес поновног обезбеђивања резерве, одређује се за сваки смер у складу са чланом 29. ове уредбе, као и плаћања у складу са Табелом 1. из члана 41. ове уредбе.

Прилагођење одступања за балансно одговорну страну

Члан 44.

ОПС је дужан да за сваку активiranу понуду балансне енергије обрачуна прилагођење одступања које се примењује на предметне балансно одговорне стране.

За области одступања за која се, у складу са чланом 49. став 2. ове уредбе, обрачунава неколико завршних позиција за једну балансно одговорну страну, прилагођење одступања може се обрачунати за сваку позицију.

За свако прилагођење одступања, ОПС утврђује активiranу количину балансне енергије обрачунату, у складу са чланом 40. ове уредбе, и сваку количину активiranу у сврхе које не спадају у услуге балансирање.

Планиране размене енергије између ОПС

Члан 45.

ОПС је дужан да примењује заједничка правила обрачуна која се примењују на све планиране размене енергије због најмање једног од процеса из смерница ЕУ за рад система за пренос електричне енергије.

Свака функција обрачуна ОПС-ОПС изводи обрачун у складу са правилима на основу члана 5. став 2. тачка 9) ове уредбе.

ОПС који планирано размењује енергију, унутар синхроне области континенталне Европе, дужан је да примењује заједничка правила обрачуна између ОПС на све планиране размене енергије у складу са чланом 5. став 2. тачка 12) ове уредбе.

ОПС у сарадњи са другим ОПС је дужан да успостави усаглашени механизам за прилагођавање обрачуна између свих ОПС.

Непланиране размене енергије

Члан 46.

ОПС, унутар синхроне области континенталне Европе, дужан је да примењује заједничка правила обрачуна за све непланиране размене енергије у синхроној области, у складу са чланом 5. став 2. тачка 13) ове уредбе.

Обрачун одступања

Члан 47.

ОПС или трећа страна, унутар области планирања размене, према потреби, са балансно одговорном страном за сваки период обрачуна одступања у складу са чланом 48. ове уредбе је дужан да врши обрачун за сва одступања обрачуната у складу са чл. 44. и 49. ове уредбе према одговарајућој цени одступања која се обрачунава у складу са чланом 50. ове уредбе.

ОПС је дужан да примењује усаглашену спецификацију за обрачун одступања у складу са смерницама ЕУ за балансну енергију и чланом 5. став 2. тачка 10) ове уредбе.

Периоди обрачуна одступања

Члан 48.

ОПС је дужан да примењује периоде обрачуна одступања од 15 минута у области планирања размене и да притом обезбеди да се све границе тржишног временског интервала поклапају са границама периода обрачуна одступања.

Прорачун одступања

Члан 49.

ОПС је дужан да унутар своје области планирања размене обрачуна, према потреби, пријављену позицију, додељену количину, прилагођење одступања и одступање:

- 1) за сваку балансно одговорну страну;
- 2) за сваки период обрачуна одступања;
- 3) у својој области одступања.

ОПС је дужан да, до почетка примене одредби, услова и методологија из члана 5. став 2. ове уредбе, рачуна пријављену позицију балансно одговорне стране користећи један од следећих приступа:

- 1) балансно одговорна страна има једну пријављену позицију која је једнака збиру њених прекограничних и интерних тржишних планова размене;
- 2) балансно одговорна страна има две пријављене позиције: прва је једнака збиру њених прекограничних и интерних тржишних планова производње, а друга збиру њених прекограничних и интерних тржишних планова потрошње.

ОПС је дужан да утврди правила за:

- 1) обрачун пријављене позиције;
- 2) одређивање додељене количине;
- 3) утврђивање прилагођења одступања у складу са чланом 44. ове уредбе;
- 4) обрачун одступања;
- 5) подношење захтева балансно одговорне стране за поновни обрачун одступања.

Додељена количина се не обрачунава балансно одговорној страни која не покрива инјектирање или повлачење електричне енергије.

Одступање означава величину и смер обрачунске трансакције између балансно одговорне стране и ОПС, а може имати:

- 1) негативан предзнак, што означава мањак балансно одговорне стране; или
- 2) позитиван предзнак, што означава вишак балансно одговорне стране.

Цена поравнања

Члан 50.

ОПС је дужан да утврди правила за обрачун цене поравнања, која може бити позитивна, једнака нули или негативна, како је прописано у Табели 2:

Табела 2: Плаћање за одступање

	Позитивна цена поравнања	Негативна цена поравнања
Позитивно одступање	ОПС плаћа балансно одговорној страни	Балансно одговорна страна плаћа ОПС
Негативно одступање	Балансно одговорна страна плаћа ОПС	ОПС плаћа балансно одговорној страни

Правилима из става 1. овог члана обухвата се дефиниција вредности избегнуте активације балансне енергије из резерви за поновно успостављање фреквенције или заменских резерви.

ОПС је дужан да одреди цену поравнања за:

- 1) сваки период обрачуна одступања;
- 2) своју област дефинисања цене поравнања;
- 3) сваки смер одступања.

Цена поравнања за негативно одступање не може бити мања од:

- 1) пондерисане просечне цене позитивне активираних балансна енергије из резерви за поновно успостављање фреквенције и заменских резерви; или
- 2) вредности избегнуте активације балансна енергије из резерви за поновно успостављање фреквенције или заменских резерви уколико у периоду обрачуна одступања није дошло до активације балансна енергије ни у једном смеру.

Цена поравнања за позитивно одступање не може бити већа од:

- 1) пондерисане просечне цене негативне активираних балансна енергије из резерви за поновно успостављање фреквенције и заменских резерви; или
- 2) вредности избегнуте активације балансна енергије из резерви за поновно успостављање фреквенције и заменских резерви уколико у периоду обрачуна одступања није дошло до активације балансна енергије ни у једном смеру.

У случају да су у истом периоду обрачуна одступања активирани позитивна и негативна енергија балансирања из резерви за поновно успостављање фреквенције или заменских резерви, обрачуната цена поравнања за позитивно и негативно одступање одређује се на основу најмање једног принципа из ст. 4. и 5. овог члана.

Набавка унутар области планирања размене

Члан 51.

ОПС у области планирања размене који употребљава понуде резервисаног капацитета за балансирање система, утврђује правила обрачуна најмање за резерве за поновно успостављање фреквенције или заменских резерви у складу са чланом 31. ове уредбе.

ОПС из става 1. овог члана обрачунава најмање све набављене резерве за поновно успостављање фреквенције и заменске резерве у складу са чланом 31. ове уредбе.

Набавка изван области планирања размене

Члан 52.

ОПС који размењује резервисани капацитет за балансирање система утврђује правила обрачуна за набављени резервисани капацитет у складу са чл. 32. и 34. ове уредбе.

ОПС и други ОПС који размењују резервисани капацитет за балансирање система, заједнички обрачунавају набављени резервисани капацитет помоћу функције обрачуна ОПС-ОПС у складу са чланом 32. ове уредбе, а ОПС и други ОПС који размењују резервисани капацитет за балансирање система на основу модела ОПС-ПУБ, набављени резервисани капацитет обрачунавају у складу са чланом 34. ове уредбе.

ОПС и други ОПС који размењује резервисани капацитет за балансирање система утврђује правила обрачуна расподеле преносног капацитета између зона трговања у складу са чл. 37–38. ове уредбе.

ОПС из става 3. овог члана обрачунава додељени капацитет између зона трговања у складу са чл. 37–38. ове уредбе.

Алгоритми балансирања

Члан 53.

У предлог за утврђивање заједничких усаглашених правила и процеса за размену и набавку резервисаног капацитета за балансирање система из члана 32. ове уредбе, ОПС и други ОПС који размењују резервисани капацитет за балансирање система, развијају алгоритме помоћу којих се спроводе оптимизационе функције за набавку капацитета за балансирање ради набавке понуда балансне енергије, који морају да:

- 1) минимизују укупне трошкове набавке целог заједнички набављеног резервисаног капацитета за балансирање система;
- 2) ако је примењиво, узимају у обзир расположивост преносног капацитета између зона трговања, укључујући могуће трошкове његовог обезбеђења.

Сви алгоритми развијени у складу са ставом 1. овог члана треба да:

- 1) поштују ограничења оперативне сигурности;
- 2) узимају у обзир техничка ограничења и ограничења мреже;
- 3) ако је примењиво, узимају у обзир расположиви преносни капацитет између зона трговања.

Обавезе у вези Европског извештаја о интеграцији баланских тржишта

Члан 54.

ОПС је дужан да у складу са законом доставља ЕНТСО-Е све информације у вези праћења примене ове уредбе.

Извештај ОПС о балансирању

Члан 55.

ОПС је дужан да најмање једном у две године објави извештај о балансирању којим обухвата претходне две календарске године, поштујући поверљивост информација у складу са чланом 11. ове уредбе.

Извештај о балансирању садржи:

- 1) информације о количинама расположивих, набављених и искоришћених посебних производа, као и образложење посебних производа према условима у складу са чланом 26. ове уредбе;

- 2) сажетак анализе димензионисања капацитета резерве укључујући образложење и објашњење захтева који се односе на обрачунати капацитет резерве;
- 3) сажетак анализе оптималног пружања резервисаног капацитета резерве укључујући образложење количине капацитета за балансирање система;
- 4) анализу трошкова и користи, као и могућих неефикасности и поремећаја због посебних производа у смислу конкурентности и расцепканости тржишта, учешћа у управљању потрошњом и енергије из обновљивих извора, интеграције баланских тржишта, као и пропратних појава на другим тржиштима електричне енергије;
- 5) анализу могућности размене резервисаног капацитета за балансирање система и дељења резерви;
- 6) објашњење и образложење набавке резервисаног капацитета за балансирање система без размене резервисаног капацитета за балансирање система или дељења резерви;
- 7) анализу ефикасности оптимизационих функција за активацију, за балансну енергију из резерви за поновно успостављање фреквенције и, ако је примењиво, балансну енергију из заменских резерви.

Извештај о балансирању мора да буде сачињен на српском и на енглеском језику или мора да садржи сажетак на енглеском језику.

Агенција има право на основу претходно објављених извештаја да захтева измене у структури и садржају наредног извештаја ОПС о балансирању.

Анализа трошкова и користи

Члан 56.

Када се од ОПС и других ОПС захтева да спроведу анализу трошкова и користи у складу са овом уредбом, дужни су да утврде критеријуме и методологију за спровођење анализе трошкова и користи, и да их доставе надлежним регулаторним органима, најмање шест месеци пре почетка саме анализе. Надлежна регулаторна тела имају право заједнички да захтевају измене критеријума и методологије.

Анализом трошкова и користи узимају се у обзир:

- 1) техничка изводљивост;
- 2) економска ефикасност;
- 3) утицај на конкуренцију и интеграцију баланских тржишта;
- 4) трошкови и користи од примене;
- 5) утицај на европске и националне трошкове балансирања;
- 6) потенцијални утицај на цене електричне енергије на европском тржишту;
- 7) способност ОПС и балансно одговорних страна да испуњавају своје обавезе;
- 8) утицај на учеснике на тржишту у смислу додатних техничких или информатичких захтева процењених у сарадњи са погођеним заинтересованим странама.

ОПС доставља Агенцији резултате анализе трошкова и користи са образложеним предлозима за решавање проблема који се утврде анализом.

Дерогације

Члан 57.

Агенција може, на захтев ОПС или на сопствену иницијативу, одобрити ОПС дерогације у складу са ст. 2–12. овог члана.

ОПС може затражити дерогације од следећих захтева:

- 1) рокова када ће ОПС почети са применом европске платформе у складу са чланом 19. став 1, чланом 20. став 1, чланом 21. став 1. и чланом 22. став 1. ове уредбе;
- 2) максималне количине преносног капацитета између зона трговања додељеног тржишно заснованим поступком у складу са смерницама ЕУ за балансну енергију или поступком расподеле преносног капацитета између зона трговања на основу анализе економске ефикасности у складу са смерницама ЕУ за балансну енергију;
- 3) усаглашавања периода обрачуна одступања из члана 48. став 1. ове уредбе;
- 4) имплементацију захтева у складу са чл. 40–46. и 49–52. ове уредбе.

Поступак одобравања дерогација мора да буде транспарентан, недискриминаторан, непристрасан, поткрепљен документима и заснован на образложеном захтеву.

ОПС подноси писани захтев за дерогацију Агенцији најкасније шест месеци пре дана примене одредби од којих је затражено дерогирање.

Захтев за дерогацију садржи следеће информације:

- 1) податак из става 2. овог члана у вези са којим се тражи дерогација;
- 2) тражено трајање дерогације;
- 3) детаљан план и временски распоред у којем се наводи како ће се извести и обезбедити примена овог члана након истека периода дерогације;
- 4) процену последица затражене дерогације на суседна тржишта;
- 5) процену могућих ризика за интеграцију баланских тржишта у Европи због тражене дерогације.

Агенција доноси одлуку о сваком захтеву за дерогацију у року од шест месеци од дана пријема захтева, који рок се може продужити за три месеца пре његовог истека када Агенција затражи додатне информације од ОПС који захтева дерогацију, а додатни период почиње да тече након пријема потпуних информација.

ОПС који захтева дерогацију, мора да достави све додатне информације које затражи Агенција у року од два месеца од дана пријема тог захтева, а ако ОПС не достави тражене информације у датом року, захтев за дерогацију ће се сматрати повученим, осим, ако пре истека рока:

- 1) Агенција одлучи да продужи рок;
- 2) ОПС достави Агенцији образложен поднесак да је захтев за дерогацију потпун.

Агенција ће приликом процене захтева за дерогацију или пре него што одобри дерогације на сопствену иницијативу, размотрити следеће:

- 1) потешкоће у вези са спровођењем предметне одредбе или одредби;
- 2) ризике и последице предметних одредби у погледу оперативне сигурности;
- 3) мере предузете ради лакшег спровођења предметних одредби;
- 4) утицаје неспровођења предметних одредби на недискриминацију и конкуренцију са другим учесницима на европском тржишту, посебно у погледу управљања потрошњом и енергије из обновљивих извора;

5) утицаје на општу економску ефикасност и паметну мрежну инфраструктуру;

6) утицаје на друге области планирања размене и опште последице на процес интеграције европског тржишта.

Агенција доноси образложену одлуку о захтеву за дерогацијом или о одобреној дерогацији на сопствену иницијативу, уз обавезу да у одлуци о одобрењу дерогације утврди њено трајање.

Дерогација се може одобрити само једном на период од најдуже две године, осим дерогација из става 2. тач. 3) и 4) овог члана, које се могу одобрити до 1. јануара 2030. године.

Агенција о одлуци из става 10. овог члана обавештава ОПС, ЕЦРБ и Секретаријат Енергетске заједнице и објављује је на својој интернет страници.

Агенција води евиденцију свих дерогација које је одобрила или одбила и најмање једном у шест месеци доставља ЕЦРБ ажурирани и усклађени извод из евиденције при чему се један примерак доставља ЕНТСО-Е.

Извод из става 11. овог члана посебно садржи:

- 1) одредбе за које је дерогација одобрена или одбијена;
- 2) садржај дерогације;
- 3) разлоге за одобрење или одбијање дерогације;
- 4) последице одобрења дерогације.

Праћење

Члан 58.

Секретаријат Енергетске заједнице прати примену ове уредбе од стране уговорних страна.

ОПС доставља Секретаријату Енергетске заједнице информације потребне за обављање дужности из става 1. овог члана.

Учесници на тржишту и друге релевантне организације за интеграцију тржишта балансне енергије из уговорних страна, достављају Секретаријату Енергетске заједнице, информације потребне за праћење у складу са ставом 1. овог члана, осим информација које су Агенцији, ЕЦРБ и АЦЕР већ прибавили у складу са својим овлашћењима

Члан 59.

ОПС је дужан да објави информације у складу са чланом 12. став 3. ове уредбе најкасније до 31. децембра 2026. године.

ОПС је дужан за изврши обавезу из члана 18. став 1. ове уредбе најкасније до 31. децембра 2025. године.

ОПС је дужан да у складу са чланом 19. став 1. ове уредбе користи европску платформу за размену балансне енергије из заменских резерви, у складу са смерницама ЕУ најкасније до 31. децембра 2026. године.

ОПС је дужан да уведе и пусти у рад европску платформу из члана 20. став 1. ове уредбе најкасније до 30. јуна 2027. године.

ОПС је дужан је да користи европску платформу за размену балансне енергије из резерви из члана 21. став 1. ове уредбе најкасније до 30. јуна 2027. године.

ОПС је дужан је да користи европску платформу за извођење процеса нетовања одступања из члана 22. ове уредбе најкасније до 31. децембра 2025. године.

ОПС је дужан да примењује листу стандардних производа из члана 25. став 3. ове уредбе најкасније до 31. децембра 2026. године.

ОПС је дужан да примењује методологију за класификацију намена активације понуда за балансну енергију из члана 28. став 3. ове уредбе најкасније до 31. децембра 2025. године.

ОПС је дужан да примењују методологију из члана 29. став 1. ове уредбе најкасније до 31. децембра 2025. године.

Размена резервисаног капацитета за балансирање система из члана 34. став 7. мора да се заснива на моделу ОПС-ОПС најкасније до 31. децембра 2025. године.

ОПС је дужан да заједно са другим ОПС изради методологију из члана 36. став 3. ове уредбе најкасније до 31. децембра 2028. године.

ОПС је дужан да почне да примењује усаглашену методологију из члана 37. став 3. ове уредбе најкасније до 31. децембра 2026. године.

ОПС је дужан да почне да примењује заједничка правила обрачуна из члана 45. став 1. ове уредбе најкасније до 31. децембра 2025. године.

ОПС је дужан да примењује заједничка правила обрачуна из члана 45. став 3. ове уредбе најкасније до 31. децембра 2025. године.

ОПС је дужан да почне да примењује заједничка правила обрачуна за све непланиране размене из члана 46. ове уредбе најкасније до 31. децембра 2025. године.

ОПС је дужан да примењује усаглашену спецификацију за обрачун одступања из члана 47. став 2. ове уредбе најкасније до 31. децембра 2025. године.

Ступање на снагу

Члан 60.

Ова уредба ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

05 број 110-8792/2025
У Београду, 13. августа 2025. године

Влада
Председник,
проф. др Ђуро Мацут, с.р.